

Revisionskontoret
Karin Selander
Anders Marmon
Johan Magnusson

Granskning av årsredovisning 2015 samt landstingsstyrelsens styrning, uppföljning och interna kontroll

Granskning av årsredovisning 2015 samt landstingsstyrelsens styrning, uppföljning och interna kontroll

Bakgrund

Landstingets revisorer ansvarar för att årligen granska all verksamhet som bedrivs inom landstinget. Revisorerna ska granska och pröva om verksamheten sköts ändamålsenligt vad gäller verksamhetsmål och ekonomi samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Syfte

Denna rapport innehåller en sammanfattning av granskningen av årsredovisningen för år 2015 samt granskningen av landstingsstyrelsens styrning, uppföljning och interna kontroll. Syftet med rapporten är att utgöra ett samlat underlag för revisorernas revisionsberättelse.

Revisionskriterier

Granskningen har i huvudsak utgått från följande revisionskriterier:

- 3 kap. 13-15 §§ och 6 kap. kommunallagen (1991:900)
- Lag (1997:614) om kommunal redovisning
- Landstingsplan för 2015
- Landstingsfullmäktiges beslut om reglemente för landstingsstyrelsen (LK/142184)

Metod och avgränsning

Granskningen har genomförts genom intervjuer och dokumentstudier. Den finansiella revisionen har genomförts genom en kombination av internkontrollgranskning och substansgranskning.

Granskningen av måluppfyllelse har fokuserat på att verifiera att årsredovisningen svarar mot de mål som fullmäktige beslutat om i landstingsplanen för 2015 och att verifiera redovisningen av måluppfyllelse för de mål som redovisas. Vi har däremot endast översiktligt granskat underlag till ett urval av de jämförelser som redovisas, som inte är målsatta.

Granskningsansvariga

Granskningen har genomförts av revisionskontoret. Den finansiella revisionen som sammanfattas nedan har genomförts av PwC.

Granskning av årsredovisning 2015

I detta avsnitt redovisas en sammanfattning av årets granskning av årsredovisningen. Resultat från granskning av den finansiella redovisningen redovisas mera utvecklat i revisionsrapporten Granskning av de finansiella rapporterna i årsredovisning 2015. Vi har framfört synpunkter löpande till landstingets tjänstemannaledning under revisionsarbetet för att ge möjlighet till korrigeringar och kompletteringar av innehållet i årsredovisningen för 2015.

Finansiella mål och balanskravet

Årsredovisningen för verksamhetsåret visar ett underskott som uppgår till 143 miljoner kronor, vilket är 205 miljoner kronor sämre än budgeterat. Den genomförda balanskravsutredningen för 2015 visar ett underskott om 143 miljoner kronor. De redovisade nettokostnaderna överstiger de budgeterade med 218 miljoner kronor. Landstinget har således varken uppfyllt målet om att uppnå sitt budgeterade resultat på 62 miljoner kronor eller målet att hålla budgeterad nettokostnadsram. Ett fåtal av divisionerna eller motsvarande redovisar ett positivt utfall eller ett utfall nära sina budgetramar.

Landstingsfullmäktige har beslutat att tillföra pensionsfonden ett belopp på 151 miljoner kronor. Detta mål är uppfyllt. Landstingsfullmäktige har också beslutat att för 2015 frångå målet om ett årligt överskott på minst två procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Årets granskning har visat att landstingsstyrelsen under 2015 löpande har följt landstingets ekonomiska resultat samt efterfrågat och fått information om åtgärder inom landstingets verksamheter.

Finansiell redovisning

Revisionskonsulterna från PwC gör bedömningen att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Vidare bedömer de att årsredovisningen (avsnittet ekonomi) i allt väsentligt är upprättad enligt lag, normer och i övrigt god redovisningssed. Enligt konsulterna är räkenskaperna rättvisande. Landstinget avviker dock från Rådet för kommunal redovisnings rekommendation 11.4 avseende komponentavskrivningar, vilket landstinget också upplyser om i årsredovisningens avsnitt Redovisningsprinciper.

Jämförelse mellan Landstingsplan 2015 och årsredovisning 2015

Landstingsfullmäktige har i Landstingsplan 2015 fastställt fyra övergripande mål för landstingets verksamhet; inga vårdskador, bästa vårdkvalitet, vård utan köer samt respektfulla möten. Uppföljning av dessa mål sker i årsredovisningen dels i ett separat avsnitt per övergripande mål samt dels i styrkortsbilagan.

I landstingsplanen anges att för att nå de långsiktiga målen har sju strategiområden identifierats. Dessa är bland annat aktiv regional aktör, hälsofrämjande förhållningssätt, attraktiv arbetsgivare och patientsäkerhet. Inriktning på arbetet för att nå strategiområdena framgår också. I årsredovisningen presenteras samtliga i landstingsplanen angivna inriktningar.

Mål och mätetal 2015 samt långsiktigt mål 2018 har även specificerats i en uppföljningsplan/styrkort som bilagts landstingsplanen. Uppföljningsplanen är indelad i nio delar, bland annat god folkhälsa, trygga medborgare, vård utan köer, attraktiv arbetsgivare, minskat miljöavtryck och ekonomi i balans. Till varje del finns ett varierande antal mål och mätetal angivna.

I landstingsplanen har fullmäktige även beslutat om uppdrag och prioriterade områden. Styrelsen har i årsredovisningen för 2015 redovisat sin bedömning av hur verksamhetsmålen uppfyllts. Årsredovisningen innehåller också resultatinformation som syftar till att redovisa jämförelser med tidigare år eller riket, där det inte finns någon målsättning för 2015. Det finns i år en tydligare röd tråd mellan landstingsplan och årsredovisning. Exempelvis har uppföljning av prioriterade områden givits ett eget kapitel i årsredovisningen. I årsredovisningen finns måluppfyllelse utifrån uppföljningsplanen med som en bilaga. De tidigare år omdiskuterade färgmarkeringarna för måluppfyllelse (grön-gul-röd) har i år tagits bort, och måluppfyllelsen har i stället beskrivits med ord, vilket vi anser ger en tydligare och mer lättfattlig bild som inte ger utrymme för olika tolkningar.

När det gäller de fastställda målen, redovisas i årsredovisningen att landstinget endast i begränsad utsträckning har uppfyllt dessa.

Landstingsstyrelsens hantering av måluppfyllelse

Under 2015 har styrelsen vid åtta tillfällen vid sina sammanträden, utöver de två delårsrapporterna, erhållit samlade månadsrapporter utifrån den av landstingsstyrelsen fastställda kontrollplanen för 2015. Månadsrapporterna innehåller uppföljning av kontrollplan för 2015, tillgängligheten för perioden, ett urval av kvalitetsindikatorer samt ekonomisk månadsrapport. Styrelsen har med anledning av redovisade månadsrapporter begärt fördjupade redovisningar av det pågående arbetet med hälso- och sjukvårdens utvecklingsplan med fokus på att nå budgeterat ekonomiskt resultat 2015. Styrelsen har också efter redovisningen av delårsrapport 2 i oktober, fattat beslut om utökade åtgärder för att åstadkomma kostnadsanpassning för att klara ett omställningsbehov om 380 miljoner kronor.

När det gäller den bristande måluppfyllelsen noterar vi att styrelsen efterfrågat samt fått information från tjänstemannaorganisationen som gett underlag för bedömning av behov av åtgärder och styrelsen har även fattat beslut om åtgärder.

Underlag till resultatmått och indikatorer för måluppfyllelse

Vi har i vår granskning tagit del av information som samlats in centralt för att utgöra underlag för årsredovisningen. Den största delen av dokumentationen återfinns dock i dag hos ansvariga handläggare och vi har även tagit del av denna. Informationen kommer enligt uppgift att efter årsredovisningens färdigställande och under-tecknande samlas centralt på en gemensam server. Syftet är att säkerställa att det i efterhand finns möjlighet att verifiera uppgifterna utan personberoende.

Vi har granskat underlag till resultatmått och indikatorer som redovisas i årsredovisningen kopplat till mål för verksamheten. Vi har även granskat underlag till några av de ej målsatta jämförelserna som redovisas. I viss utsträckning finns underlag till redovisade uppgifter hos externa parter, till exempel olika nationella databaser. För andra uppgifter i årsredovisningen finns underlag i landstingets egna uppföljningssystem eller i form av beräkningar och liknande hos enskilda handläggare. Granskningen har inte omfattat verifieringskedjan för samtliga rapporter som hämtats ur de olika systemen och databaserna. Vi har med stöd av berörda handläggare, för de uppgifter som granskats, erhållit underlag som verifierar uppgifterna eller indikerar att uppgifterna är korrekta.

Vi har tidigare år fört fram att det finns behov av att kvalitetssäkra, förbättra och samla dokumentation för de uppgifter som redovisas i årsredovisningen. I år ser vi en förbättring i dokumentationens kvalitet. Vi har också noterat det arbete som påbörjats för att undvika personberoende vid framtagandet av uppgifter och underlag till årsredovisningen.

Granskning av landstingsstyrelsens styrning, uppföljning och interna kontroll

Landstingsstyrelsen ansvarar enligt kommunallagen (1991:900) bland annat för att den interna kontrollen är tillräcklig. I landstingsstyrelsens reglemente anges att det särskilt ankommer på styrelsen att ansvara för den interna kontrollen, samt att planera, följa upp och utvärdera att verksamheten bedrivs rationellt, effektivt och ekonomiskt enligt uppställda krav.

Revisorerna har tidigare påtalat för styrelsen att det finns behov av att utveckla och förbättra styrning, uppföljning och intern kontroll. Vi har noterat att utvecklingsarbete bedrivs eller planeras inom de flesta av de områden som revisorerna lyft fram.

I det följande redovisas resultatet av vår granskning av styrning, uppföljning och intern kontroll under 2015. Vi har i granskningen genom intervjuer och dokumentstudier tagit del av information om det utvecklingsarbete som bedrivs på tjänstemannanivå. Vi har också granskat styrelsens behandling under 2015 av ärenden som

har bäring på styrning, uppföljning och intern kontroll inom landstinget.

Revisionsiakttagelser och åtgärder

Årets granskningar har visat att det finns vissa brister i styrning, uppföljning och intern kontroll inom ett antal områden. Exempel på områden där revisionen iakttagit någon form av brister är följande:

- Brand- och skalskydd
- Nödvändig och uppsökande tandvård
- Miljöarbete
- Budgetprocessen

Landstingsstyrelsens styrning och uppföljning

Årets revision har omfattat att kontinuerligt följa upp, dokumentera och till revisorerna rapportera landstingsstyrelsens åtgärder och beslut med anledning av redovisade prognoser och annan ekonomisk information. Granskningen har omfattat en genomgång av styrelsens protokoll med avseende på hur landstingsstyrelsen hanterat prognoser och annan ekonomisk information som presenterats under verksamhetsåret 2015 samt vilka beslut styrelsen har tagit.

Styrelsen har under året fått löpande information av landstingsdirektör och ekonomichef vid sammanträdena rörande ekonomi samt måluppfyllelse kopplat till landstingsplanen (vilket beskrivits på sidan 3 under Landstingsstyrelsens hantering av måluppfyllelse).

Styrelsen antog 2013 ett direktiv för intern kontroll och uppsikt, vilket årligen därefter har fastställts. Direktivet har tillämpats för verksamhetsåret 2015 och uppföljning har skett i enlighet med kontrollplanen.

Årets granskning har visat att det genomförs utvecklingsarbeten och förbättringar inom de områden där revisionen har iakttagit brister med avseende på styrning, uppföljning, intern kontroll och redovisning. Granskningen har även visat att landstingsstyrelsen vidtagit åtgärder för att ta den samordnande roll för den interna kontrollen som anges i kommunallagen och reglementet för styrelsen. Det finns dock behov av fortsatta förbättringar av styrning, uppföljning och intern kontroll. Vidare finns behov av att fortsatt utveckla resultatmått och indikatorer för att följa upp verksamhet och ekonomi på olika ledningsnivåer. Ett arbete som ytterligare sätts i fokus med tanke på den omorganisation och omställning som påbörjats inom landstinget.

Bedömning

Vår granskning av delårsrapport och årsredovisning för 2015 har visat att det i år finns en mer tydlig röd tråd mellan landstingsplan och årsredovisning, där bl.a. uppföljning av prioriterade områden

givits ett eget kapitel i årsredovisningen. Det har även skett förbättringar vad avser kvalitetssäkring av data till årsredovisningen samt att personberoendet vid framtagandet av uppgifter minskats.

Vi bedömer att resultaten i årsredovisningen (såväl ekonomiska såsom verksamhetsmässiga resultat) endast i begränsad utsträckning är förenliga med de mål som landstingsfullmäktige har beslutat om.

När det gäller den bristande måluppfyllelsen noterar vi att landstingsstyrelsen under 2015 löpande har följt landstingets ekonomiska resultat samt efterfrågat och fått information från tjänstemannaorganisationen som gett underlag för bedömning av behov av åtgärder och att styrelsen har fattat beslut om åtgärder. När det gäller den bristande måluppfyllelsen för verksamhetsmålen visar granskningen att styrelsen löpande under 2015 vid sina sammanträden erhållit en samlad månadsrapport utifrån den av landstingsstyrelsen fastställda kontrollplanen för 2015.

Årets granskningar har visat att det finns vissa brister i styrning, uppföljning och intern kontroll inom ett antal områden. Vi anser sammanfattningsvis att styrelsen bör säkerställa fortsatt utveckling av styrning, uppföljning och intern kontroll.

Anders Marmon
Certifierad kommunal revisor

Johan Magnusson
Certifierad kommunal revisor

Karin Selander
Certifierad kommunal revisor